

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Diarienummer Ku2024/01101

Remissyttrande över Ds 2024:28 – Kompletterande bestämmelser till EU:s mediefrihetsförordning.

Sveriges Tidskrifter är landets största branschorganisation inom medieområdet och representerar ca 350 tryckta och digitala konsument-, fack-, organisations- och kulturtidskrifter. Tidskriftsbranschen omsätter årligen 6,6 miljarder kronor och Sveriges Tidskrifters medlemmar representerar cirka två tredelar av denna omsättning.

Sveriges Tidskrifter inkommer härmed med synpunkter avseende den ovan nämnda utredningen.

Sammanfattning

- Sveriges Tidskrifter ser positivt på att flera av grundförutsättningarna för tryck och yttrandefrihet befast med ett starkt källskydd.
- Sveriges Tidskrifter ifrågasätter om det i nuläget föreligger behov av en reglering av bedömningar av koncentrationer på mediemarknaden.
- Sveriges Tidskrifter välkomnar den informationsskyldighet som rör statlig annonsering.
- Vad gäller förordningens övriga bestämmelser lämnar Sveriges Tidskrifter inga kommentarer.

Allmänt

Tryck- och yttrandefriheten har under de senaste åren utsatts för hårda prövningar. Även om den svenska tryck- och yttrandefriheten bygger på historiskt solida grunder och har stått sig någorlunda starkt genom åren finns oroväckande tendenser runt om i världen samt dessvärre även inom EU. Det är inte enbart i autokratier som tryck- och yttrandefriheten är under press eller rentav obefintlig. Även i länder som tillämpar fria val och folkligt styre är dessa grundläggande rättigheter ibland utsatta för hårt tryck. Sveriges Tidskrifter anser därför att den nu aktuella förordningen i så måtto fyller en viktig funktion rörande bland annat källskyddet.

Respekt för redaktionell frihet och oberoende samt rätt att utöva ekonomisk verksamhet

Sveriges Tidskrifter ser positivt på att mediefrihetsförordningen framhåller att leverantörer av medietjänster ska ha rätt att utöva sin ekonomiska verksamhet på den inre marknaden samt

att medlemsstaterna ska respektera faktisk redaktionell frihet och faktiskt redaktionellt oberoende för leverantörer av medietjänster. Och vidare att medlemsstaterna, nationella

tillsynsmyndigheter och tillsynsorgan, inte får ingripa i – eller försöka påverka – redaktionella strategier hos leverantörer av medietjänster. Med det sagt landar utredningen i att mediefrihetsförordningens reglering av rätten att utöva ekonomisk verksamhet¹ samt redaktionell frihet och oberoende² inte medför något behov av kompletterande bestämmelser och att det i mediegrundlagarna – tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) – stipuleras en specifik näringsfrihet på medieområdet, den s.k. etableringsfriheten.

De svenska mediegrundlagarna vilar på vissa grundprinciper som måste upprätthållas. Etableringsfriheten skyddar i princip alla led i framställningen och spridningen av grundlagsskyddade medier. Det är också viktigt att censurförbudet och förbudet mot hindrande åtgärder upprätthålls. Den senare innebär att det allmänna inte heller på annat sätt på grund av innehållet i en skrift, ett program eller en teknisk upptagning får hindra framställning eller offentliggörande.³ Hindersförbudet är begränsat till hinder som grundar sig på framställningens kända eller förväntade innehåll.

Källskydd

Journalisters källor skyddas genom de svenska mediegrundlagarna. I mediefrihetsförordningen ställs krav på medlemsstaterna att säkerställa att journalisters källor och konfidentiella kommunikation skyddas på ett effektivt sätt.⁴ Utredningen konstaterar att mediefrihetsförordningen inte medför något behov av kompletterande bestämmelser då källskydd finns i Sverige. Sveriges Tidskrifter delar utredningens slutsatser i denna del.

I förordningen anges att undantag kan göras från källskyddet mm. Förutsatt att vissa förutsättningar är uppfyllda.⁵ I de svenska mediegrundlagarna finns undantag från ovannämnda rättigheter. Vilka undantag från tystnadsplikten som får göras framgår av TF och YGL.⁶

Här måste Sveriges Tidskrifter framhålla att bestämmelserna i mediegrundlagarna om anonymitetsskydd, tystnadsplikt och efterforskningsförbud bidrar till ett starkt källskydd. Därav följer att de undantag som finns i förordningen samt i de svenska mediegrundlagarna inte får utökas utan mycket tungt vägande skäl. Sveriges Tidskrifter ser med viss oro på några av de nu aktuella utredningarna rörande exempelvis Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare och Effektivare gränsöverskridande inhämtning av elektroniska bevis.⁷ Enligt Sveriges Tidskrifter finns här risker för att källskyddet naggas i kanten. Det är viktigt att de svenska principerna om källskydd fortsatt upprätthålles.

¹ Artikel 4.1

² Artikel 4.2

³ 1 kap. 8 § andra stycket TF och 1 kap. 11 § andra meningen YGL

⁴ Artikel 4.3–4.5

⁵ Se artikel 4.4 och 4.5.

⁶ 3 kap. 4 § TF och 2 kap. 4 § YGL

⁷ SOU 2024:93 och SOU 2024:85.

Krav på nationell reglering för bedömning av koncentrationer på mediemarknaden

Enligt förordningen ska medlemsstaterna i nationell rätt fastställa materiella regler och förfaranderegler som möjliggör för en bedömning av koncentrationer på mediemarknaden som kan ha en betydande inverkan på mediepluralismen och det redaktionella oberoendet.⁸

Bedömning av mediekoncentrationer ska skilja sig från bedömningar som görs enligt konkurrensrätten⁹ och ska inte påverka tillämpningen av artikel 21.4 i EG:s koncentrationsförordning, när den artikeln är tillämplig. I skäl 64 anges att de nationella reglerna ska vara oberoende av de bedömningar som görs på grundval av konkurrensrätten. De faktorer som ska beaktas vid bedömningen handlar bland annat om den förväntade inverkan kan ha en betydande inverkan på mediepluralismen och det redaktionella oberoendet. Om det är sannolikt att en koncentration på mediemarknaden skulle påverka funktionen hos den inre marknaden för medietjänster får den Europeiska nämnden för medietjänster och kommissionen, under vissa förutsättningar, utarbeta yttranden om koncentrationens påverkan på mediepluralismen och det redaktionella oberoendet.¹⁰

Vad som avses med en sådan betydande påverkan utvecklas inte i förordningen. Av skäl 64 framgår dock att de koncentrationer som bör omfattas av regleringen är de som kan leda till att en enda enhet får kontroll över eller betydande intressen på den berörda marknaden och som därmed har ett väsentligt inflytande på den allmänna opinionsbildningen på en viss mediemarknad i en eller flera medlemsstater. En relativt hög tröskel för när anmälningsskyldighet ska inträda bör därmed gälla. Ett möjligt sätt att tillse att enbart de koncentrationer som kan ha en betydande påverkan på mediepluralismen och det redaktionella oberoendet anmäls är att koppla anmälningsskyldigheten till ett tröskelvärde antingen baserat på omsättning eller marknadsandelar.

Utredningens bedömning är att det finns behov av en reglering av bedömningar av koncentrationer på mediemarknaden samt att förslaget inte medför någon begränsning av etableringsfriheten i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Sveriges Tidskrifter vill i detta sammanhang framhålla följande:

Stora mediehus har möjlighet att garantera mångfalden

Sveriges Tidskrifter är generellt av uppfattningen att höga mediekoncentrationer kan verka skadligt inom vissa mediemarknader och att konkurrensen kan utvecklas till otillbörlig. Men detta beror på hur mediekoncentrationen i fråga hanteras samt naturligtvis vilka bedömningar Konkurrensverket gör. Vad specifikt gäller den svenska publicistverksamheten måste man hålla i minnet att några av de publicister och mediehus som idag besitter en förhållandevis hög koncentration av exempelvis nyhetstidningar och tidskrifter också är garant för en mångfald på mediemarknaden, en mångfald som inte skulle finnas om inte dessa mediehus investerade

⁸ Artikel 22.1

⁹ Artikel 22.1 andra stycket.

¹⁰ Artikel 23.

och drev vissa tidningar och tidskrifter. Sveriges Tidskrifters uppfattning är att en hög koncentration på mediemarknaden inte per automatik påverkar det redaktionella oberoendet.

I Sverige finns tvärtom en stark tradition av starka och oberoende redaktioner oavsett storlek på mediekoncentration. Mot bakgrund av det ovan anförda måste Sveriges Tidskrifter ifrågasätta kravet på nationell reglering för bedömning av koncentrationer på mediemarknaden. I vart fall i dess nuvarande utformning med dess kriterier och på det sätt som förordningen föreskriver.

Statlig annonsering

Sveriges Tidskrifter välkomnar den informationsskyldighet som följer av förordningen och också att den fördelning av offentliga utgifter som tilldelats för statlig annonsering fördelas till en bred mångfald av leverantörer av medietjänster.¹¹ Sveriges Tidskrifter vill dock understryka att det för aktuell myndighet (Mediemyndigheten) är viktigt att beakta de nationella och lokala särdrag som finns i Sverige.

Vad beträffar övriga bestämmelser lämnar Sveriges Tidskrifter inga synpunkter.

Stockholm den 7 februari 2025

Sveriges Tidskrifter
Kerstin Neld, VD

Tobias Eltell, Jurist

¹¹ Ds 2024:28 sid 65.